

3. cvičení: Bodové a intervalové odhady. Metody hledání bodových odhadů.

Příklad 1.: Nezávisle opakovaná laboratorní měření určité konstanty jsou charakterizována náhodným výběrem $X_1, \dots, X_n$, $E(X_i) = \mu$, $D(X_i) = \sigma^2$, $i = 1, \dots, n$. Uvažme statistiky

$$M_n = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_i, L_n = \frac{X_1 + X_n}{2}.$$

- Dokažte, že M_n a L_n jsou nestranné odhady konstanty μ a zjistěte, který z nich je lepší.
- Dokažte, že $\{M_n\}_{n=1}^{\infty}$ a $\{L_n\}_{n=1}^{\infty}$ tvoří posloupnosti asymptoticky nestranných odhadů konstanty μ .
- Zjistěte, zda $\{M_n\}_{n=1}^{\infty}$ a $\{L_n\}_{n=1}^{\infty}$ tvoří posloupnosti konzistentních odhadů konstanty μ .

Výsledky:

ad a) $E(M_n) = \mu$, $E(L_n) = \mu$, $D(M_n) = \frac{\sigma^2}{n}$, $D(L_n) = \frac{\sigma^2}{2}$

M_n je lepší odhad než L_n pro $n \geq 3$.

ad b) Asymptotická nestrannost plyne z nestrannosti.

ad c) $\lim_{n \rightarrow \infty} D(M_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sigma^2}{n} = 0$, tedy posloupnost $\{M_n\}_{n=1}^{\infty}$ je posloupností konzistentních odhadů konstanty μ .

$\lim_{n \rightarrow \infty} D(L_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sigma^2}{2} > 0$, tedy posloupnost $\{L_n\}_{n=1}^{\infty}$ není posloupností konzistentních odhadů konstanty μ .

Příklad 2.: Necht' $X_{11}, \dots, X_{1n_1}$ a $X_{21}, \dots, X_{2n_2}$ jsou stochasticky nezávislé náhodné výběry, první z rozložení se střední hodnotou μ_1 a rozptylem σ^2 , druhý z rozložení se střední hodnotou μ_2 a rozptylem σ^2 . Označme M_1, M_2 výběrové průměry, S_1^2, S_2^2 výběrové rozptyly a

$$S_*^2 = \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \text{ vážený průměr výběrových rozptylů}$$

- Dokažte, že statistika $M_1 - M_2$ je nestranným odhadem parametrické funkce $\mu_1 - \mu_2$.
- Dokažte, že S_*^2 je nestranným odhadem σ^2 .

Výsledky:

ad a) $E(M_1 - M_2) = \mu_1 - \mu_2$.

ad b) $E(S_*^2) = \sigma^2$.

Příklad 3.: Necht' $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z rozložení $Rs(0, b)$, kde $b > 0$ je neznámý parametr. Jsou definovány statistiky $T_1 = X_1 + \frac{1}{2}X_2 + \frac{1}{3}X_3 + \frac{1}{6}X_4$ a

$T_2 = \frac{1}{2}(X_1 + X_2 + X_3 + X_4)$. Ukažte, že T_1, T_2 jsou nestranné odhady parametru b a určete, který odhad je lepší.

Výsledky:

$$E(T_1) = b, E(T_2) = b$$

$$D(T_1) = \frac{25b^2}{216} = 0,116b^2, D(T_2) = \frac{b^2}{12} = 0,083b^2$$

Menší rozptyl má statistika T_2 , odhad T_2 je tedy lepší než T_1 .

Příklad 4.: Necht' $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z rozložení $N(\mu; 0,01)$. Realizace výběrového průměru je $m = 3$. Sestrojte $100(1-\alpha)\%$ empirický interval spolehlivosti pro neznámou střední hodnotu μ , je-li a) $\alpha = 0,01$, b) $\alpha = 0,05$, c) $\alpha = 0,1$.

Výsledky:

ad a) $2,914 \text{ mm} < \mu < 3,086 \text{ mm}$ s pravděpodobností aspoň 0,99.

ad b) $2,935 \text{ mm} < \mu < 3,065 \text{ mm}$ s pravděpodobností aspoň 0,95.

ad c) $2,945 \text{ mm} < \mu < 3,055 \text{ mm}$ s pravděpodobností aspoň 0,90.

Vidíme, že s rostoucím rizikem klesá šířka intervalu spolehlivosti.

Příklad 5.: Necht' $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z rozložení $N(\mu; 0,01)$. Realizace výběrového průměru je $m = 3$. Sestrojte 95% empirický interval spolehlivosti pro neznámou střední hodnotu μ , je-li a) $n = 4$, b) $n = 9$, c) $n = 16$.

Výsledky:

ad a) $2,902 \text{ mm} < \mu < 3,098 \text{ mm}$ s pravděpodobností aspoň 0,95.

ad b) $2,935 \text{ mm} < \mu < 3,065 \text{ mm}$ s pravděpodobností aspoň 0,95.

ad c) $2,951 \text{ mm} < \mu < 3,049 \text{ mm}$ s pravděpodobností aspoň 0,95.

Vidíme, že s rostoucím rozsahem výběru klesá šířka intervalu spolehlivosti.

Příklad 6.: Necht' $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z rozložení $N(\mu, 0,04)$. Jaký musí být minimální rozsah výběru, aby šířka 95% intervalu spolehlivosti pro μ nepřesáhla číslo 0,16?

Výsledek: $n \geq 25$.

Příklad 7.: Necht' $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z rozložení $Po(\lambda)$. Odhadněte parametr λ , a to

a) metodou maximální věrohodnosti

b) metodou momentů.

Výsledky: V obou případech je odhadem parametru λ výběrový průměr M .